

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

5 ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

ΟΥΚΡΑΝΙΑ (1991-2022): «ΕΝΑ ΒΗΜΑ ΜΠΡΟΣ, ΔΥΟ ΒΗΜΑΤΑ ΠΙΣΩ»;
ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ, ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ, ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: ΝΙΚΟΣ ΠΑΠΑΔΑΤΟΣ,
ΘΑΝΑΣΗΣ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

Ι. Η Ουκρανία και οι διεθνείς σχέσεις: Αμερικανικές και Ρωσικές προσεγγίσεις

- 17 ΟΜΙΛΙΑ ΣΤΗ ΔΙΑΣΚΕΨΗ ΤΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ ΓΙΑ
ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ
Βλαντίμιρ Πούτιν
- 29 ΓΙΑ ΝΑ ΕΙΜΑΣΤΕ ΙΣΧΥΡΟΙ: ΕΓΓΥΗΣΕΙΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ
ΓΙΑ ΤΗ ΡΩΣΙΑ
Βλαντίμιρ Πούτιν
- 53 «ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΡΩΣΩΝ ΚΑΙ ΟΥΚΡΑΝΩΝ»
Βλαντίμιρ Πούτιν
- 73 ΠΕΡΙ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΤΑΞΗΣ
Oleg Karpovich
- 83 Η ΙΜΠΕΡΙΑΛΙΣΤΙΚΗ ΑΛΑΖΟΝΕΙΑ ΣΤΗΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΩΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ
ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ
Γιούρι Σαγιάμοφ
- 101 30 ΧΡΟΝΙΑ ΜΕΤΑ ΤΟΝ «ΨΥΧΡΟ ΠΟΛΕΜΟ»: ΤΙ ΠΕΤΥΧΕ
Η ΡΩΣΙΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΡΡΕΥΣΗ ΤΗΣ ΕΣΣΔ
Andrey Vadimovich Kortunov

- 107 ΓΙΑΤΙ Η ΚΡΙΣΗ ΣΤΗΝ ΟΥΚΡΑΝΙΑ ΟΦΕΙΛΕΤΑΙ ΣΕ ΛΑΘΟΣ ΤΗΣ ΔΥΣΗΣ.ΟΙ ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΕΣ ΑΥΤΑΠΑΤΕΣ ΠΟΥ ΑΠΟΤΕΛΕΣΑΝ ΠΡΟΚΛΗΣΗ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΟΥΤΙΝ
Joseph Mearsheimer

II. Ο Ψυχρός Πόλεμος και η Ουκρανική Κρίση: Διπλωματία και Πολιτική

- 123 ΙΣΧΥΣ ΚΑΙ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ ΣΤΗΝ ΠΥΡΗΝΙΚΗ ΕΠΟΧΗ
Heinz (Henry) Alfred Kissinger
- 143 ΟΥΚΡΑΝΙΑ - ΠΟΛΕΜΟΣ ΚΑΙ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ: 1991-2022
ΤΕΚΜΗΡΙΑ ΚΑΙ ΠΗΓΕΣ
Νίκος Παπαδάτος

ΤΕΧΝΗ

- 217 Η ΔΙΑΜΑΧΗ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ HANNS EISLER ΚΑΙ
GYÖRGY LUKÁCS ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ
ΤΟΥ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΥ ΡΕΑΛΙΣΜΟΥ
Πάνος Ντούβος
- 235 ΕΙΣ ΜΝΗΜΗΝ ΤΟΥ HANNS EISLER
ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΡΙΤΗ ΕΠΕΤΕΙΟ ΑΠΟ ΤΟ ΘΑΝΑΤΟ ΤΟΥ ΣΥΝΘΕΤΗ
ΣΤΙΣ 6 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1965
Georg Lukács

Pavel Filonov 1883-1941

Όπως γνωρίζω και βλέπω και αισθάνομαι με την διαίσθησή μου, ότι σε κάθε αντικείμενο δεν υπάρχουν μόνο δύο κατηγορήματα, η μορφή και το χρώμα, αλλά ένα σύμπαν από φαινόμενα ορατά και αόρατα, οι απόρροιοι τους, οι αλληλοεπιδράσεις τους, οι συνέπειές τους, η γέννησή τους, η ύπαρξή τους, οι ιδιότητες τους γνωστές η κρυμμένες, οι οποίες με τη σειρά τους, έχουν κατηγορήματα πολλές φορές αναρήθημα.

Γι' αυτό, αρνούμαι ολοκληρωτικά, το δόγμα των δύο κατηγορημάτων, αριστερών ή δεξιών, ως μη επιστημονικών και εξαντλημένων για πάντα.

I

Το ανά χείρας ειδικό τεύχος της *Ουτοπίας* αφιερώνεται στην ουκρανική κρίση. Ο πόλεμος στο ουκρανικό έδαφος συγκλονίζει όλους τους δρώντες της παγκόσμιας οικονομικής και πολιτικής σκηνής. Ωστόσο, η Δύση -η Ελλάδα δεν αποτέλεσε εξαίρεση- επέλεξε αβίαστα να ακολουθήσει το προκατασκευασμένο υπόδειγμα των λοιπών δυτικών χωρών και να φιμώσει τη μία πλευρά της σύγκρουσης, τη ρωσική, αναγορεύοντάς την a priori ως «ένοχη» επί τη βάση επιχειρημάτων «δημοσιογραφικού» κυρίως χαρακτήρα. Η αποδεικτική αξία των δημοσιευμάτων είναι στην καλύτερη περίπτωση ελλιπής, αν όχι εικονική, έως παραποιημένη και αναξιόπιστη: Τα πρόσφατα δημοσιεύματα, θυμίζοντας άλλες εποχές, τείνουν μάλιστα να μετατρέψουν τα εμπόλεμα γεγονότα σε μια καμπάνια δυσφήμισης της Μόσχας, στο πνεύμα μιας αντι-ρωσικής υστερίας, την οποία, πιστεύουμε ότι θα «ζήλευε» ακόμα και ο διαβόητος «αντικομμουνιστής» γερουσιαστής των ΗΠΑ Τζόσεφ Μακάρθι. Στην ευρωπαϊκή ήπειρο, το δημοκρατικό έλλειμμα -όλοι οι πρώην σπουδαστές των ευρωπαϊκών υποθέσεων, της ευρωπαϊκής και διεθνούς ιστορίας ενθυμούνται το συγκεκριμένο αυτό «σύνθημα»- έλαβε λοιπόν νέα μορφή, παρουσιαζόμενο όχι απλά ως ένα δομικό πρόβλημα της συγκρότησης των πολιτικών και οικονομικών εξουσιών εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά ως ένα νέο «σύστημα κανόνων», αυξημένης τυπικής ισχύος, συνδυάζοντας την πολιτική του «αποκλεισμού» και του «δημοκρατικού ολοκληρωτισμού»: Όποιος δεν καταδικάζει λοιπόν τη ρωσική πολιτική επί τη βάση «κανόνων» μετενσαρκώνεται σε «απόκληρο» από την πλειονότητα των δυτικών ειδησεογραφικών πρακτορείων. Η «δημοσιογραφία», υποκαθιστώντας κάθε δυναμικά διαθέσιμη μορφή εξήγησης και πεδίο ανταλλαγής επιχειρημάτων, αναλύσεων και ερμηνειών των αιτιών αντιπαράθεσης και της εξέλιξης των γεγονότων, αναδεικνύεται σε πολεμική μηχανή μεγίστης ισχύος, διεκδικώντας την αποκλειστικότητα της ιδεολογικοπολιτικής αντιπαράθεσης. Δημιουργεί νέο πεδίο «εχθροπραξιών» διευρύνοντας το μέτωπο της σύγκρουσης με τον «πόλεμο των γεγονότων». Η εν λόγω «δημοσιογραφία» μετεξελίσσεται, μέσω της πληροφοριακής -ψηφιακής διάστασης που αποτελούν την υλικοτεχνική βάση του συστήματος των ψευδών ειδήσεων (fake news), από όργανο ψυχολογικού πολέμου σε εργαλείο χειραγώγησης και αιχμή του δόρατος, ενός σύγχρονου ολοκληρωτικού πολέμου (totaler krieg), ακόμη και στις υβριδικές μορφές του. Γινόμαστε λοιπόν μάρτυρες μιας τεράστιας επικοινωνιακής επιχείρησης που σκοπό έχει την εμπέδωση των συνθημάτων της Συλλογικής πλέον Δύσης

«κατά των αναχρονιστικών δυνάμεων του αυταρχισμού». Τολμάμε να πούμε ότι η παρουσίαση του πολέμου στην Ουκρανία ως μια αντιπαλότητα των δυνάμεων της «δημοκρατίας έναντι εκείνων του αυταρχισμού» είναι ένα παιδαριώδες επιχείρημα το οποίο δεν έχει ούτε υλική, ούτε θεωρητική βάση και στερείται θεμελίωσης και φυσικά τεκμηρίωσης. Η σταχυολόγηση των εμπόλεμων συρράξεων στις οποίες ενεπλάκη η Ουάσιγκτον κατά την πρόσφατη σχετικά περίοδο της «μονοπολικής στιγμής» της, (Γιουγκοσλαβία 1999), (Αφγανιστάν (2001), Υεμένη (2002), Ιράκ (2003), Βορειο-δυτικό Πακιστάν (2004), Σομαλία (2007) Λιβύη (2011), Συρία (2014)) είναι αρκετή για να τορπιλιστούν εν τη γενέσει τους τέτοιου είδους επιχειρήματα. Ο «ελεύθερος κόσμος» πότισε όλα τα μήκη και τα πλάτη του πλανήτη μας με αίμα, σπέρνοντας την καταστροφή. Σε μια τέτοια βάση, κάθε συζήτηση για δημοκρατία προσβάλλει πολύ απλά και τον σχετικό όρο αλλά και τη νοημοσύνη των πολιτών της χώρας που τη γέννησε. Στη προπαγανδιστική αυτή θέση, που βρίσκει τη «δημοκρατία» -σε πολιτικό επίπεδο- αντίπαλο του «αυταρχισμού», τελευταία προστίθεται και η νέα αντίληψη που την καθιστά -σε εθνικό αυτή τη φορά επίπεδο- αντίπαλο του «αναθεωρητισμού». Πρόκειται για μία έννοια της οποίας το περιεχόμενο είναι τόσο ευρύ, ικανό να χωρέσει οποιονδήποτε έχει το σθένος ή το συμφέρον να αμφισβητήσει τη μονοπολική ηγεμονία στην παγκόσμια τάξη πραγμάτων που προέκυψε στη μεταψυχροπολεμική περίοδο. Ωστόσο αυτά τα πολιτικά συνθήματα που φέρουν μια «δυτικού τύπου δημοκρατία» σε αντίθεση με τον «αυταρχισμό» και τον «αναθεωρητισμό», δημιουργούν τελικά πρόβλημα και στους ίδιους τους εμπνευστές τους, στις ΗΠΑ, στον βαθμό όπου οι τελευταίες απομονώνονται από όλο σχεδόν τον κόσμο (τον Ανατολικό κόσμο και τον Παγκόσμιο Νότο), συμβάλλουν στην εμπέδωση της συμμαχίας των BRICS και ενισχύουν όσο ποτέ άλλοτε τον φαινομενικά *contra natura* συνασπισμό μεταξύ Πεκίνου και Μόσχας, αντιστρέφοντας και καταδικάζοντας σε αμετάκλητο θάνατο την προγενέστερη τριγωνική διπλωματία των Κίσιγγκερ-Νίξον κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου. Σε αυτήν την αντίληψη έρχεται να προστεθεί και η αποτυχία του «ιερού πολέμου κατά της τρομοκρατίας» που στηρίχτηκε στην εφαρμογή του δόγματος Μπρεζίνσκι, αφού βέβαια στοίχησε χιλιάδες ανθρώπινα θύματα, τεράστιες υλικές ζημιές και καταλύσεις ολόκληρων εθνικών-κρατικών οντοτήτων.

Ωστόσο, στο ανά χείρας αφιέρωμα δεν ασχολούμαστε με καμία είδους δημοσιογραφική «ανάλυση». Το πάθος της ανά λεπτό αναμετάδοσης των γεγονότων στην Ουκρανία ακολουθήθηκε από τη σχεδόν πλήρη αποσιώπηση των συμβάντων, δημιουργώντας απορία, αγανάκτηση, αμφισβήτηση και τέλος αντίθετες από τις προσχεδιασμένες αντιδράσεις στην πλειονότητα της κοινής γνώμης. Αυτό που αξίζει να μελετήσει κανείς, και αυτό επιχειρούμε να πράξουμε με την παρούσα δημοσίευση του αφιερώματος για την Ουκρανία, είναι οι εκ διαμέτρου αντίθετες θέσεις των Αμερικανών και των Ρώσων στοχαστών και αναλυτών. Αρχικά,

η παρουσίαση των κύριων επιχειρημάτων της Δύσης δεν χρειάζεται περαιτέρω αποσαφήνιση. Ένας εσμός σχολιαστών και αναλυτών, μεταβλητής γεωμετρίας, πλημμύρισαν τις τηλεοράσεις και τα ραδιόφωνα επί σχεδόν τέσσερις μήνες καταλήγοντας πάντα στο ίδιο συμπέρασμα: «Καταδικάζουμε την εισβολή και τον αναθεωρητισμό». Η πολιτική συνθηματολογία αποτελεί ενδεχομένως την «πρώτη ύλη» μιας εφήμερης ενότητας κατά την αρχή μιας κρίσης, αλλά εν συνεχεία γίνεται καταλύτης αποσύνθεσης και διάσπασης κατά την πορεία των γεγονότων όταν είναι απαραίτητη η πραγματική κατανόηση των αιτιών που γέννησαν την παρούσα σύγκρουση. Για αυτόν ακριβώς τον λόγο, παρουσιάζουμε πρωτίστως τη λεγόμενη ρεαλιστική σχολή των διεθνών σχέσεων, επιλέγοντας δύο επιφανείς θεωρητικούς. Εξάλλου, η αποκαλούμενη αμερικανική ρεαλιστική σχολή έκανε εκ νέου την εμφάνισή της με δυναμικό πια τρόπο: Ο 99χρονος -γερμανικής καταγωγής- Αμερικανός Χένρι Κίσιντζερ (Heinz Alfred Kissinger) έκανε μια σειρά από παρεμβάσεις σε μια δραματική προσπάθεια να σώσει τις ΗΠΑ και τη Δύση από τον ίδιο τους τον εαυτό και τα έργα τους.

Στις 2 Ιουλίου 2022, ο Κίσιντζερ έδωσε συνέντευξη στον Βρετανό δημοσιογράφο Άντριου Ρόμπερτς για λογαριασμό του ειδησεογραφικού μέσου *The Spectator*:

«Άντριου Ρόμπερτς: Χένρι, στο Νταβός, είπατε ότι η διαχωριστική γραμμή μεταξύ Ρωσίας και Ουκρανίας θα πρέπει να επιστρέψει στο status quo ante, διότι η συνέχιση του πολέμου πέρα από αυτό το σημείο θα μπορούσε να τον μετατρέψει σε πόλεμο όχι για την ελευθερία της Ουκρανίας αλλά σε πόλεμο εναντίον της ίδιας της Ρωσίας. Δεχθήκατε πολλές επικρίσεις γι' αυτό, όχι μόνο από τον κύριο Ζελένσκι. Πώς θα βρει ο κόσμος μια νέα ισορροπία μετά από αυτό, όπως και αν τελειώσει ο πόλεμος;

Χένρι Κίσινγκερ: Σκοπός της δήλωσής μου στο Νταβός ήταν να επισημανθεί ότι το ζήτημα των πολεμικών στόχων έπρεπε να αντιμετωπιστεί πριν η δυναμική του πολέμου το καταστήσει πολιτικά μη διαχειρίσιμο.

Όταν ο Ζελένσκι σχολίασε, δεν είχε διαβάσει τι είχα πει. Στις πιο πρόσφατες δηλώσεις του έχει ουσιαστικά αποδεχθεί αυτά που περιέγραψα στο Νταβός. Έδωσε συνέντευξη στους *Financial Times* [στις 7 Ιουνίου], στην οποία αποδέχθηκε ουσιαστικά το βασικό πλαίσιο.

Το βασικό πλαίσιο είναι το εξής: Υπάρχουν τρεις πιθανές εκβάσεις αυτού του πολέμου -και οι τρεις είναι ακόμη σε κάποιο βαθμό ανοικτές.

1. Εάν η Ρωσία παραμείνει εκεί που βρίσκεται αυτή τη στιγμή, θα έχει κατακτήσει το 20% της Ουκρανίας και το μεγαλύτερο μέρος του Ντονμπάς, την κύρια βιομηχανική και γεωργική περιοχή, καθώς και μια λωρίδα γης κατά μήκος της Μαύρης Θάλασσας. Αν μείνει εκεί, θα είναι μια νίκη, παρά τις οπισθοδρομήσεις που υπέστη στην αρχή. Και ο ρόλος του NATO δεν θα είναι τόσο καθοριστικός όσο νομίζαμε νωρίτερα.

2. Η άλλη κατάληξη είναι να γίνει μια προσπάθεια να εκδιωχθεί η Ρωσία από τα εδάφη που απέκτησε πριν από αυτόν τον πόλεμο, συμπεριλαμβανομένης της Κριμαίας, και τότε θα τεθεί το θέμα ενός πολέμου με την ίδια τη Ρωσία, εφόσον ο πόλεμος συνεχιστεί.

3. Η τρίτη έκβαση, την οποία σκιαγράφησα στο Νταβός και την οποία, κατά την εντύπωσή μου, ο Ζελένσκι έχει πλέον αποδεχθεί, είναι ότι αν οι Ελεύθεροι Λαοί μπορέσουν να εμποδίσουν τη Ρωσία να επιτύχει περαιτέρω στρατιωτικές κατακτήσεις και αν η γραμμή του πυρός επιστρέψει στη θέση από την οποία ξεκίνησε ο πόλεμος, τότε η τρέχουσα επιθετικότητα θα έχει υποστεί εμφανώς ήττα. Η Ουκρανία θα ανασυγκροτηθεί στη μορφή που είχε όταν ξεκίνησε ο πόλεμος: Στη γραμμή πυρός μετά το 2014. Θα είναι επανεξοπλισμένη και στενά συνδεδεμένη με το ΝΑΤΟ, αν όχι μέρος του. Τα υπόλοιπα ζητήματα θα μπορούσαν να αφεθούν για διαπραγμάτευση. Θα πρόκειται για μια κατάσταση που θα παγώσει για κάποιο χρονικό διάστημα. Αλλά όπως είδαμε στην επανένωση της Ευρώπης, σε βάθος χρόνου όλα μπορούν να επιτευχθούν».*

Πράγματι τα πάντα θα μπορούσαν να επιτευχθούν εάν οι δυτικές χώρες επιδίδονταν σε ένα Virtual παίγνιο πιθανοτήτων και θεωρητικών μαθηματικών εικονικής πραγματικότητας ή εάν είχαν να αντιμετωπίσουν την περίπτωση της διάλυσης της Ρωσίας εκ των ενόντων σε συνδυασμό με μια αδύναμη και αφέλη σοβιετική ηγεσία τύπου Μιχαήλ Γκορμπατσόφ και Γιέλτσιν. Επί της ουσίας, τα ανωτέρω επιχειρήματα συνοψίζονται κατά το μάλλον ή ήττον στην ακόλουθη δυτική θέση του συρμού: «Η Ρωσία πρέπει να ηττηθεί στο πεδίο των μαχών διότι το παράδειγμα του 1917 δεικνύει ότι οι μεταρρυθμίσεις και οι αλλαγές στη Ρωσία γίνονται σε καθεστώς αναβρασμού και κοινωνικού χάους». Άρα οι «ελεύθεροι λαοί», δηλαδή οι φορείς της χρηματοπιστωτικής «δημοκρατικής διακυβέρνησης» θα μπορέσουν αργά ή γρήγορα να «εκδημοκρατίσουν» τη Μόσχα με χιλιάδες νατοϊκά στρατεύματα στα σύνορά της, όταν η Ρωσική Ομοσπονδία, όντας περικυκλωμένη, θα αναγκαστεί να αποδεχτεί τα τετελεσμένα και τελικώς να συνθηκολογήσει. Το επιχείρημα αυτό, το οποίο πραγματικά αχνοφέγγει στην κισιντζερική ανάλυση -διασταλτικά ομλώντας- στηρίζεται εν μέρει στην ιστορική πραγματικότητα της νίκης της Ουάσιγκτον κατά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και κατά το ήμισυ σε «ευσεβείς αμερικανικούς πόθους», άκρως επικίνδυνους τόσο για την ευρωπαϊκή, όσο και για την παγκόσμια σταθερότητα. Οι ΗΠΑ εξήλθαν πράγματι σχεδόν αλώβητες από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και συνέβαλαν μεταγενέστερα στην προοδευτική εκμηδένιση της ισχύος της ΕΣΣΔ τόσο στην Ευρώπη όσο και διεθνώς. Το σύμφωνα με τις δυτικές αναλύσεις απρόσμενο γεγονός της

* <https://www.spectator.co.uk/article/there-are-three-possible-outcomes-to-this-war-henry-kissinger-interview> (Ανάκτηση: 02.07.2022).

εσωτερικής διάλυσης της πρώην Ρωσικής Σοβιετικής Ομοσπονδιακής Σοσιαλιστικής Δημοκρατίας οδήγησε τις ΗΠΑ σε μια επίμονη προσπάθεια απομόνωσης και καθυστόαξης της Ρωσικής Ομοσπονδίας μέσω σειράς προκλήσεων, χαρακτηριστικότερες εξ αυτών είναι οι πόλεμοι στην Τσετσενία, τη Γεωργία, την Ουκρανία κλπ. Εντός αυτού του ερμηνευτικού πλαισίου, αποφασίσαμε να παρουσιάσουμε τις θέσεις του Χένρυ Κίσιντζερ όταν εκείνος έπαιρνε ουσιώδεις αποφάσεις κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου, προκειμένου οι αναγνώστες να αποφανθούν για τα κίνητρα, τους στόχους και τις αντιλήψεις του εν λόγω πολιτικού άνδρα ειδικότερα και του οικονομικο-πολιτικού συστήματος εξουσίας και σκέψης που υπηρέτησε και υπηρετεί γενικότερα. Ταυτόχρονα, παρουσιάζονται οι θέσεις του Αμερικανού ρεαλιστή Τζόν Μερσχάιμερ. Σε μια πρόσφατη ομιλία του στο ευρωπαϊκό πανεπιστήμιο της Φλωρεντίας (EUI), στα πλαίσια της διάλεξης, *Τα αίτια και οι συνέπειες του πολέμου στην Ουκρανία*, ο Μερσχάιμερ θα τονίσει, μεταξύ άλλων, για ακόμα μια φορά τα εξής:

«[...] Οι Ηνωμένες Πολιτείες είναι κυρίως υπεύθυνες για την πρόκληση της κρίσης στην Ουκρανία. Αυτό δεν σημαίνει ότι αρνούμαστε ότι ο Πούτιν ξεκίνησε τον πόλεμο και ότι είναι υπεύθυνος για τη διεξαγωγή του πολέμου από μέρους της Ρωσίας. Ούτε πρόκειται να αρνηθούμε ότι οι σύμμαχοι της Αμερικής φέρουν κάποια ευθύνη, αλλά ακολουθούν σε μεγάλο βαθμό το πρόσταγμα της Ουάσιγκτον στην Ουκρανία. Το βασικό μου επιχείρημα είναι ότι οι Ηνωμένες Πολιτείες προώθησαν πολιτικές στην Ουκρανία τις οποίες ο Πούτιν και άλλοι Ρώσοι ηγέτες βλέπουν ως υπαρξιακή απειλή, κάτι που έχουν επισημάνει επανειλημμένα εδώ και πολλά χρόνια. Συγκεκριμένα, μιλάω για την εμμονή της Αμερικής να συμπεριλάβει την Ουκρανία στο ΝΑΤΟ και να την καταστήσει προκεχωρημένο φυλάκιο της Δύσης στα σύνορα της Ρωσίας. Η κυβέρνηση Μπάιντεν ήταν απρόθυμη να εξαλείψει αυτή την απειλή [για τη Ρωσία], μέσω της διπλωματικής οδού και μάλιστα το 2021 δέσμευσε εκ νέου της Ηνωμένες Πολιτείες να επαναφέρουν το ζήτημα της ένταξης της Ουκρανίας στο ΝΑΤΟ. Ο Πούτιν απάντησε με εισβολή στην Ουκρανία στις 24 Φεβρουαρίου του τρέχοντος έτους [...]».* Ο Μερσχάιμερ τονίζει τη διγλωσσία των ΗΠΑ: Οι ΗΠΑ απαγορεύουν βάσει του δόγματος Μονρόε κάθε επέμβαση στην αμερικανική ήπειρο, όμως την ίδια στιγμή επιβάλλουν την παρουσία τους σπουδήποτε αλλού κρίνουν απαραίτητο μέσω του ΝΑΤΟ.

* <https://www.youtube.com/watch?v=qciVozNtCDM&t=125s> (Ανάκτηση: 03.07.2022).

II

Ο ανωτέρω ενδογενής αμερικανικός «διάλογος» -Μερσχάμερ / Κίσιντζερ- έρχεται να συναντήσει, εντός του πλαισίου του παρόντος αφιερώματος, τον ρωσικό αντίλογο, τη ριζική διαφορετική κοσμοαντίληψη της ρωσικής ηγεσίας. Στις 30 Ιουνίου 2022, ο Βλαντίμιρ Πούτιν, κατά τη διάρκεια μιας εκδήλωσης που έλαβε χώρα στη Μόσχα προκειμένου να τιμήσει δια της παρουσίας του τη δράση των μελών της υπηρεσίας εξωτερικών πληροφοριών της SVR για την πορεία της τα τελευταία 100 χρόνια, ανακοίνωσε, μεταξύ άλλων τα εξής:

«Δεν είναι δυνατόν, όπως λέγεται, να έχουμε ευσεβείς πόθους. Παρεμπιπτότως, η αποκαλούμενη συλλογική Δύση έχει πέσει σε μεγάλο βαθμό σε μια τέτοια παγίδα και στις ενέργειές της εκκινεί από το γεγονός ότι δεν υπάρχει εναλλακτική λύση [απέναντι] στο μοντέλο της φιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης. Και αυτό το μοντέλο -ας ονομάσουμε τα πράγματα με το σωστό τους όνομα- εξακολουθεί να είναι η ίδια ανανεωμένη έκδοση της νεοαποικιοκρατίας, τίποτα άλλο, ένας κόσμος αμερικανικού τύπου, ένας κόσμος για τους λίγους και εκλεκτούς, στον οποίο τα δικαιώματα όλων των άλλων απλώς καταστρατηγούνται».*

Υπό αυτή την έννοια, οι απόψεις του Ρώσου Προέδρου φιλοξενούνται στο ανά χειράς αφιέρωμα: Πρόκειται για τρία διακριτά άρθρα -τα οποία παρουσιάζονται σε ενιαία μορφή. Αυτό είναι αναγκαίο διότι, κατά την άποψή μας, αυτά τα κείμενα αντικατοπτρίζουν τη ρωσική οπτική των πραγμάτων με τρόπο αντικειμενικό χωρίς προσβολές και ύβρεις ή προπαγανδιστικό περιεχόμενο. Ως εκ τούτου, ο κάθε αναγνώστης, μελετητής ή αξιωματούχος είναι απαραίτητο, κατά τη γνώμη μας, να γνωρίζει, και μάλιστα από πρωτογενείς πηγές, τις απόψεις των γεωπολιτικών υπερδυνάμεων του πλανήτη, πριν καταλήξει σε εκτιμήσεις, ή επιδοθεί σε αναλύσεις, ή υιοθετήσει μεγάλοστομες διακηρύξεις ή, τέλος, πάρει κρίσιμες δεσμευτικές αποφάσεις. Στο σημείο αυτό, αξίζει να σημειώσουμε ότι η όλη συλλογιστική του Προέδρου Πούτιν έρχεται σε πλήρη αντίθεση με όλα τα σημεία των θέσεων Κίσιντζερ, τα οποία για τη ρωσική πλευρά δεν θεωρούνται πλέον ρεαλιστικά ούτε και αποτελούν βάση διαπραγμάτευσης, καθώς κατέστη και δημοσίως γνωστό, με τις περίφημες πρόσφατες δηλώσεις του πρώην Προέδρου της Ουκρανίας Ποροσένκο, ότι οι συμφωνίες του Μινσκ δεν ήταν για το Κίεβο πάρα ένα τέχνασμα που απεργάζονταν τη «νατοϊκή αντεπίθεση» της Ουκρανίας, κερδίζοντας πρακτικά χρόνο. Ο ιστορικός πολιτικός χρόνος κυλάει με τους δικούς του ρυθμούς και η βουλησιαρχία, ακόμα και αν εκφράζεται από έναν πολύπειρο Αμερικανό διπλωμάτη υψηλών ικανοτήτων, δεν μπορεί να υπερακοντίσει τους νόμους της στρατιωτικής τέχνης, πολύ δε περισσότερο να καταπνίξει το δίκαιο, όταν αυτό πηγάζει από την ίδια την πραγματικότητα.

* <http://kremlin.ru/events/president/news/68790> (Ανάκτηση: 04.07.2022).

Λίγα λόγια για τις λοιπές συμβολές στο ειδικό αφιέρωμα για την ουκρανική Κρίση: Το άρθρο του Όλεγκ Καρπόβιτς, Αντιπρότανη της Διπλωματικής Ακαδημίας του Υπουργείου Εξωτερικών της Ρωσικής Ομοσπονδίας, με τον τίτλο «Περί σύγχρονης παγκόσμιας τάξης» παρουσιάζει το ζήτημα της πολυκεντρικότητας του διεθνούς συστήματος, της ρωσικής πρόσληψης της φιλοσοφίας στις διεθνείς σχέσεις, και ομιλεί για τη ρωσική στρατηγική. Το άρθρο του Γιούρι Σαγιάμοφ, καθηγητή του κρατικού Πανεπιστημίου Λομονόσοφ της Μόσχας, αναλύει το θέμα του ιμπεριαλισμού στη σημερινή συγκυρία των διεθνών σχέσεων. Μεταξύ άλλων, ο Σαγιάμοφ, μάς θυμίζει ορισμένα αποσπάσματα πρώην Αμερικανών πολιτικών προσώπων που μετατράπηκαν, στη σημερινή συγκυρία, σε επίσημη γλώσσα ευρωπαίων αξιωματούχων διαφόρων χωρών. Αναφέρουμε χαρακτηριστικά: «Η Κοντολίζα Ράις, η οποία κατά το παρελθόν, όπως και ο Μπόλτον, υπήρξε επικεφαλής του κατεστημένου της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής, συμμερίστηκε την άποψη του συναδέλφου της, πιστεύοντας ότι οι Ηνωμένες Πολιτείες δεν θα πρέπει πλέον να διέπονται από τις έννοιες των διεθνών κανόνων και του διεθνούς δικαίου ή από θεσμούς όπως τα Ηνωμένα Έθνη, επειδή «οι Ηνωμένες Πολιτείες βρίσκονται στη σωστή πλευρά της ιστορίας»(βλέπε το σχετικό άρθρο του Σαγιάμοφ στο ανά χειρας τεύχος). Στο άρθρο του Αντρέι Κορτούνοφ, διδάκτορα ιστορίας του Πανεπιστημίου MGIMO υπό το Υπουργείο Εξωτερικών της Ρωσικής Ομοσπονδίας, διαβάζουμε ορισμένα ενδιαφέροντα στοιχεία σχετικά με την πρόσφατη ιστορία της Ρωσίας. Το άρθρο του τιτλοφορείται: «30 χρόνια μετά τον «Ψυχρό Πόλεμο»: Τι πέτυχε η ρωσική διπλωματία μετά την κατάρρευση της ΕΣΣΔ». Τέλος, μετά το πέρας της σταχυολόγησης των αμερικανικών άρθρων των Κίσιντζερ και Μερσχάιμερ, και την παρουσίαση των αντίστοιχων ρωσικών μελετών, ο Νίκος Παπαδάτος παραθέτει σειρά ντοκουμέντων σχετικά με το ουκρανικό ζήτημα: Ο στόχος είναι η σαφής ανάδειξη της πολυπλοκότητας και της υπαρκτής-αληθούς πραγματικότητας του φαινομένου «ουκρανική κρίση», προκειμένου ο αναγνώστης να είναι σε θέση να προσλάβει και να αντιληφθεί τα όσα συμβαίνουν σήμερα στο ουκρανικό έδαφος μέσα από την παράθεση των κειμένων των δυο πλευρών, σε αντίθεση με την εικονική πραγματικότητα και την αντι-παράθεση των απόψεών τους, όπως αυτές εκφράζονται μεθερμηνευμένες από τρίτους σχολιαστές ή δημοσιογράφους. Το άρθρο του παρουσιάζει την παρούσα συγκυρία ως προέκταση των γεγονότων της περιόδου 1988-1991, όταν η διάλυση της ΕΣΣΔ ακολουθήθηκε από την αποσάθρωση του μετα-σοβιετικού χώρου και την ακόλουθη προέκταση του NATO προς Ανατολάς.

III

Η σημερινή ελληνική πολιτική ελίτ, θα μπορούσε κάλλιστα να εμπνευστεί από τη φλογερή αρχαία ελληνική φιλοσοφική παράδοση: «Οὐ προσποιεῖσθαι δεῖ φιλοσοφεῖν, ἀλλ ὄντως φιλοσοφεῖν οὐ γὰρ προσδεόμεθα τοῦ δοκεῖν ὑγιαίνειν, ἀλλὰ τοῦ κατ' ἀλήθειαν ὑγιαίνειν». Ἡ ὡς ἄνω επικούρεια ρήση εἶναι σημαντική, πολλῶ μάλλον ανυπέρβλητη ἀρχὴ γιὰ ὄσους, ἀκόμα καὶ ἀν δὲν δύνανται λόγῳ ἰκανοτήτων νὰ ἀσχοληθοῦν με τὴν τέχνη τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, καταπιάνονται με αὐτή, καὶ πρέπει νὰ λαμβάνεται ὑπόψη ἀπὸ ὄσους, θεσμικά ἢ μη, συνδέονται με τὴ χάραξη τακτικῆς καὶ στρατηγικῆς ἀναφορικά με αὐτοῦ τοῦ εἴδους τὰ ζητήματα, ἐπειδὴ δὲν πρόκειται ἀπλῶς περὶ τέχνης ἢ προσωπικῆς ὑπόθεσης, ἀλλὰ ἀφορροῦν τὸ κοινωνικὸ σύνολο. Τέλος, σε ὄσους ἔχουν προβεί τελευταία σε μιὰ ἀνευ προηγουμένου ἀμετροεπὴ στάση, ποὺ πραγματικά δὲν δικαιολογεῖται ἀπὸ τὴν ἱστορικὴ πορεία τῆς χώρας μας καὶ τὶς διαχρονικὲς ἀξίες ἀπὸ τὶς ὁποῖες διαπνέεται ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα ἕως σήμερα, θὰ θέλαμε νὰ καταθέσουμε μιὰ φράση τοῦ Τζόζεφ Μερσκάιμερ ἀναφορικά με τὸν ηγέτη τῆς Ρωσικῆς Ομοσπονδίας: «Εἶναι ἓνας πρῶτης τάξεως στρατηγιστῆς, τὸν ὁποῖο θὰ πρέπει νὰ φοβάται καὶ νὰ σέβεται ὁποιοσδήποτε τὸν ἀμφισβητεῖ στὰ θέματα ἐξωτερικῆς πολιτικῆς». Ὡστόσο, οὔτε ταυτίσεις, οὔτε δαιμονοποιήσεις: Καμία τέτοια στάση δὲν θὰ βοηθοῦσε τὴν Ἑλλάδα σήμερα. Ἡ ἐξωτερικὴ πολιτικὴ δὲν θεσπίζεται ἐπὶ τὴ βᾶσει ἰδεολογικῶν φληναφημάτων, ἀλλὰ δομεῖται ἀπὸ ἀρχές καὶ προτεραιότητες ποὺ σχετίζονται με τὴν κατανόηση τῶν δομῶν ἰσχύος τῶν ἀνταγωνιστῶν, συμμάχων καὶ ἐχθρῶν. Ἐξάλλου ἀς μὴ λησμονοῦμε ὅτι ἡ ἱστορία τοῦ Κυπριακοῦ προβλήματος δικαιώνει δυστυχῶς τὴν κάτωθι ρήση τοῦ Μερσκάιμερ: «Ἡ θλιβερὴ ἀλήθεια εἶναι ὅτι ἡ ἰσχύς συχνά «παράγει δίκαιο», ὅταν πρόκειται γιὰ τὴν πολιτικὴ μεγάλων δυνάμεων». Ἐάν τὸ παρὸν τεύχος βοηθήσει, ἔστω καὶ σε ἓνα κάποιο βαθμὸ, στὴν κατανόηση ὅλων ὄσων διαδραματίζονται στὴν ευρύτερη γειτονία μας, με τὴν ἐλπίδα οἱ μελλοντικὲς πολιτικὲς διοικήσεις νὰ φανοῦν τουλάχιστον πιο ψυχραίμες κατὰ τὴ χάραξη ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, τότε θὰ ἔχει πλήρως ἐπιτύχει τὸν σκοπὸ του.

Ἐπισήμανση: Ὅλα τὰ κείμενα τοῦ ἀνά χεῖρας ἀφιερώματος ἐπιλέχθηκαν καὶ μεταφράστηκαν ἀπὸ τοὺς Θανάση Παπαγεωργίου καὶ Νίκο Παπαδάτο. Ἐπὶ τὴ ευκαιρία, θὰ θέλαμε νὰ ἐνημερώσουμε τοὺς συνδρομητῆς καὶ ἀναγνώστες τοῦ περιοδικοῦ μας ὅτι ἡ *Ουτοπία* θὰ ἀναστεῖλει προσωρινά τὴ λειτουργία τῆς, τουλάχιστον ἕως τὸν Δεκέμβριο τοῦ τρέχοντος ἔτους. Εἰδικότερες πληροφορίες ἐπ' αὐτοῦ θὰ δοθοῦν προσεχῶς ἀπὸ τὸν ἐκδότη τοῦ περιοδικοῦ *Ευτύχη Μπισάκη* σε συνεργασία με τὶς ἐκδόσεις *Τόπος*.

Ἡ Συντακτικὴ Επιτροπὴ τοῦ Περιοδικοῦ *Ουτοπία*